

توراه اور • پاراشاها חיי שרה • مامار 2

להבין ענין משארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט...

برای فهم تعلیم حکیمان ما: «یک ساعت بهتر است...»

تورا (תורה, Torah) و میتصוות (מצוות, mitzvos) ریشه در اراده و حکمت خود
ه' دارند؛ این اراده و حکمت از تابش حضور الهی (שכינה, Shechinah) که جانها
در جهان آینده از آن بهره‌مند می‌شوند، برتر است. تورا و میتصוות چون در
چیزهای جسمانی پوشیده می‌شوند، جامه‌هایی می‌شوند که جان آفریده می‌تواند از
طریق آنها آن تابش را دریابد؛ همان‌گونه که موسی (משה) درون ابر خوراک
می‌یافت. ازاین‌رو، یک ساعت بازگشت (תשובה, teshuvah) و اعمال نیک در این
جهان، از سراسر زندگی جهان آینده بهتر است.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/chayei-sarah/2

مقصود اصلی

تورا (תורה, Torah) و میتصووت (מצוות, mitzvos) ریشه در اراده و حکمت خود **ה'** دارند؛ این اراده و حکمت از تابش حضور الهی (שכינה, Shechinah) که جان‌ها در جهان آینده از آن بهره‌مند می‌شوند، برتر است. تورا و میتصووت چون در چیزهای جسمانی پوشیده می‌شوند، جامه‌هایی می‌شوند که جان آفریده می‌تواند از طریق آن‌ها آن تابش را دریابد؛ همان‌گونه که موسی (משה) درون ابر خوراک می‌یافت. از این‌رو، یک ساعت بازگشت (תשובה, teshuvah) و اعمال نیک در این جهان، از سراسر زندگی جهان آینده بهتر است.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

در شرح آیه «و ابراهیم سالخورده بود و روزهای بسیار را پشت سر گذاشته بود»، این مئامر می‌پرسد چگونه ممکن است یک ساعت بازگشت و اعمال نیک در این جهان، از سراسر زندگی جهان آینده بهتر باشد، حال آنکه هدف آن‌ها این است که جامه‌های جان باشند تا جان در آن جهان از تابش حضور الهی بهره‌مند شود. نیروی حیات الهی درون عوالم پنهان است و تنها از آثارش دیده می‌شود، همان‌گونه که حیات جان در اندام‌ها نمایان می‌شود؛ حیات‌بخشیدن به عوالم فروتنی **ה'** است، نه عظمت او. جهان آینده دریافتی آشکار از حقیقت آن تابش است. جان آفریده تنها از راه جامه‌ای آن را درمی‌یابد، همان‌گونه که موسی درون ابر خوراک می‌یافت. تورا و میتصووت که از اراده و حکمت **ה'** سرچشمه می‌گیرند، از آن تابش برترند و در پوست، پشم و صدقه پوشیده می‌شوند؛ پس از جهان آینده فراترند، اما درعین حال جامه‌های آن‌اند. سپس مبحث عشق می‌آید: اندیشیدن در شماع (שמע, Shema) به اینکه عوالم در سرچشمه خود دچار خودنفی‌گری (ביטול, bittul) هستند، اشتیاقی برمی‌انگیزد که انسان پیوسته به **ה'** پیوسته بماند؛ چون بدن نمی‌تواند آن حالت را در خود نگه دارد، او در شماع تصمیم می‌گیرد تورا بیاموزد؛ تورا جان را با او یگانه می‌کند. **ה'** نیکی را در انسان از بدی جدا می‌سازد، و خم‌شدن هنگام برکت‌ها نشان آن خودنفی‌گری است؛ این حالت باید به قلب نیز برسد.

طرح کلی

2-11

1 پرسش

در آیه «و ابراهیم سالخورده بود و روزهای بسیار را پشت سر گذاشته بود» آمده است: اگر بازگشت و اعمال نیک جامه‌های جان‌اند تا جان از تابش حضور الهی بهره‌مند شود، چگونه ممکن است یک ساعت از آن‌ها از سراسر زندگی جهان آینده بهتر باشد؟

6-31

2 نیروی حیات پنهان و تابش آشکار

نیروی حیات در عوالم پنهان است، همچون حیات جان در اندام‌ها، و بی‌حد است، هرچند شکل ظرف خود را می‌گیرد. «تمام زمین از جلال او آکنده است» و «آسمان‌ها و زمین را من پر می‌کنم» هر دو راست‌اند؛ حیات‌بخشیدن به عوالم فروتنی اوست. جهان آینده دریافتی آشکار از حقیقت آن تابش است.

8-71

3 جامه‌های جان، همچون ابر موسی

جان، همچون بذری که از مغز کشیده می‌شود، فرود آمد تا آفریده‌ای شود؛ از این‌رو به‌تنهایی نمی‌تواند امر الهی را دریابد. همان‌گونه که ابر سبب شد موسی از خوراک روحانی بهره‌مند شود، تورا و میتصووت نیز که ریشه در اراده برین دارند و در چیزهای جسمانی پوشیده‌اند، جامه‌هایی می‌شوند که جان از طریق آن‌ها تابش را درمی‌یابد؛ پس آن‌ها از آن تابش برترند.

عشق و هیبت بال‌هایی هستند که تورا و اعمال نیک را بالا می‌برند. اندیشیدن به اینکه تابش در حقیقتِ ַה' دچار خودنفی‌گری است، همچون پرتوهای خورشید در خود خورشید، اشتیاقی برمی‌انگیزد که انسان پیوسته به او پیوسته بماند؛ چون بدن نمی‌تواند آن خودنفی‌گری را در خود نگه دارد، او در شماع تصمیم می‌گیرد تورا بیاموزد؛ در تورا، جان حقیقتاً با ַה' یگانه می‌شود.

کسی که احساس می‌کند بدی هنوز در وجودش یکپارچه و پابرجاست، نباید نومید شود: ַה' او را از مصر بیرون می‌آورد و نفیس الهی را از نفیس حیوانی جدا می‌سازد. حتی بدکاران نیز از راه آموختنِ تورا نور می‌گیرند، اما آن نور به درون وجودشان نمی‌رسد.

«مبارک هستی، ای ַה'» ַה' را به ظهور می‌آورد. تا آینده، بدن آن را می‌پوشاند؛ پس خم‌شدن، خودنفی‌گری را در ظاهر نشان می‌دهد و این حالت باید به قلب نیز برسد، زیرا مقصودِ ַה' سکونتگاهی در میانِ عوالمِ فرودین است.

تابش حضورِ الهی זיו השכינה

آنچه جان‌ها در جهان آینده از آن بهره‌مند می‌شوند: دریافتی آشکار از حقیقتِ نیروی حیاتِ الهی که در عوالم پنهان است. این تنها تابشی است و از اراده و حکمتِ ַה' فروتر است.

جامه‌ها (לבושים, levushim) לבושים

چیزی که تورا و میتصووتِ جان برای آن فراهم می‌کنند؛ همچون ابرِ موسی، این جامه‌ها به آفریده امکان می‌دهند امرِ الهی را دریابد، چیزی که به‌تنهایی نمی‌توانست دریابد.

ارادهٔ برین רצה"ע

ریشهٔ تورا و میتصووت که از طریق حکمتِ ַה' با او یکی است؛ چون از تابش حضورِ الهی برتر است، یک ساعت اعمال نیک از سراسرِ جهان آینده بهتر است.

فروتني او ענותנותו

فرودمدنِ ַה' تا در عوالم پوشیده شود و به آن‌ها حیات ببخشد؛ حیات‌بخشیدن به عوالم ستایش فروتني اوست، نه عظمتِ او.

بال‌ها (عشق و هیبت) גדפיך

عشق و هیبت اصلِ مقصود نیستند، بلکه بال‌هایی‌اند که اصلِ مقصود، یعنی تورا و اعمال نیک، را بالا می‌برند.

خودنفی‌گری (بی‌تول) ביטול

اینکه عوالم در سرچشمهٔ حیاتِ خود هیچ‌اند، همان‌گونه که پرتوها درون خورشید هیچ‌اند. انسان در شماع به این امر می‌اندیشد و در برکت‌ها با خم‌شدن آن را در ظاهر نشان می‌دهد.

سکونتگاهی در میانِ عوالمِ فرودین דירה בתחתונים

مقصودِ نهاییِ ַה': سکونت در پایین‌ترین عالم. این همان «پایانِ عمل که نخست در اندیشه است» است؛ ازاین‌رو «زمین نخست آفریده شد».

پرسش

1 شیך לפסוק ואברהם זקן בא בימים¹

در ارتباط با آیه «و ابراهام (آברהם) سالخورده شد و روزهای بسیار را پشت سر گذاشت».

عنوانی برای گفتاری دوم و جداگانه است که بر آیه آغازین فصل ۲۴ کتاب جنسیس (براشیت) بنا شده است: ابراهام سالخورده شد و «به روزها درآمد». زوهر (זהר) «روزها» را جامه‌های نفس می‌خواند، و این برداشت کلیدی آن چیزی است که در ادامه می‌آید.

2 להבין ענין² משארז"ל [מה שאמר רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת³ בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים]

בעוה"ז מכל חיי עוה"ב [עולם הבא].⁴ וצריך להבין והלא תכלית תשובה ומע"ט [ומעשים טובים] הוא שמהם

נעשו לבושין לנשמה⁵ שתוכל ליהנות מזיו השכינה בעוה"ב [בעולם הבא]

برای فهم آموزه حکیمان ما، یادشان گرامی باد: «یک ساعت بازگشت (תשובה, teshuvah) و اعمال نیک در این جهان، بهتر از سراسر زندگی جهان آینده است.» و باید این را فهمید: آیا هدف بازگشت و اعمال نیک این نیست که از آنها جامه‌هایی برای نفس ساخته شود، تا بتواند در جهان آینده از تابش حضور الهی (שכינה, Shechinah) بهره‌مند شود،

میشنا می‌گوید یک ساعت بازگشت و اعمال نیک در این جهان، بهتر از سراسر زندگی جهان آینده است. این نکته پرسش‌برانگیز است: تمام مقصود بازگشت و اعمال نیک این نیست که به «جامه‌هایی» برای نفس تبدیل شوند تا نفس بتواند در جهان آینده از تابش حضور الهی بهره‌مند شود؟ چگونه وسیله می‌تواند از هدف بزرگ‌تر باشد؟

כמאמר הזהר ע"פ ואברהם זקן⁶ בא בימים באינון יומין עילאין^{7,8} כו' ווי ליה לההוא גברא דגרע

יומין לעילא דכד בעיין לאלבשא ליה באינון יומין יומא דפגם חסרא ליה מההוא לבושא כנ"ל.

چنان‌که زوهر (זהר) درباره آیه «و ابراهیم (آברהם) سالخورده بود و به روزها درآمد بود» می‌گوید: «در آن روزهای برین»، و غیره، «وای بر آن مردی که روزهایی را در بالا کاسته است! زیرا هنگامی که می‌آیند تا او را در آن روزها بپوشانند، روزی که آن را معیوب ساخته است از آن جامه کم است»، چنان‌که پیش‌تر گفته شد؟

زوهر عبارت «ابراهیم به روزها درآمد» را چنین می‌فهمد که او در حالی وارد جهان آینده شد که روزهایش جامه او بودند؛ هر روز اعمال نیک، بخشی از جامه نفس می‌شد. کسی که روزی را تباه کرده باشد، آن روز را در جامه‌اش نمی‌یابد. پس به‌نظر می‌رسد اعمال نیک برای خاطر جهان آینده وجود دارند.

نیروی حیات پنهان و تابش آشکار

3 והענין דהנה ענין זיו השכינה⁹ בעוה"ב [בעולם הבא] אינו כמו התפשטות חיות אלקות בתוך העולמות.

כמ"ש ואתה מחיה את כולם¹⁰ שהחיות אלקות המתלבש תוך עלמין אינו מושג ונראה.¹¹

توضیح این است که پرتو حضور الهی (שכינה, Shechinah) در جهان آینده مانند گسترش نیروی حیات الهی درون عوالم نیست؛ چنان که نوشته شده است: «و تو همه را زنده می کنی»؛ زیرا نیروی حیات الهی که درون عوالم متلبس است، نه درک می شود و نه دیده می شود.

پاسخ با تمایز نهادن میان دو چیز آغاز می شود. پرتو **שכינה** که در جهان آینده از آن بهره مند می شوند، همان حیات الهی نیست که در عوالم گسترش می یابد و آن ها را زنده نگه می دارد؛ درباره آن گفته شده است: «تو همه را زنده می کنی». آن نیروی حیات که درون عوالم متلبس است، نه درک می شود و نه دیده می شود.

כמשל התפשטות החיות של הנשמה תוך הגוף בהתחלקות האברים ובודאי בהחיות רוחני לא שייך כלל שיהיה בו ג"כ התחלקות החיות לחלקים כי אין ברוחניות שום תמונה וציור.

مانند تمثيل گسترش نیروی حیات نفس در بدن، که میان اندام ها تقسیم می شود؛ و البته در نیروی حیات روحانی، تقسیم نیروی حیات به بخش ها اصلاً معنا ندارد، زیرا در امر روحانی هیچ تصویر و شکلی وجود ندارد.

تمثیلی از این قرار است: حیات نفس در بدن گسترش می یابد و گویی میان اندام ها تقسیم می شود؛ بینایی در چشم و شنوایی در گوش. اما خود حیات نفس را نمی توان واقعاً به بخش هایی تقسیم کرد، زیرا چیزی روحانی شکل و صورتی ندارد.

4 והנה התפעלות החיות באברים¹² ניכר ונראה. אבל מהות ועצמות החיות אינו נראה וניכר כלל.

اکنون اثر نیروی حیات (חיות, chayus) در اندام ها شناخته و آشکار است؛ اما ماهیت و ذات حיות اصلاً دیده یا شناخته نمی شود.

آنچه در اندام ها می بینیم اثر نیروی حیات است؛ یعنی حرکت و عملی که پدید می آورد. خود نیروی حیات، یعنی ماهیت آن، اصلاً دیده نمی شود.

כמו כן חיות אלקות המחיה כל העולמות בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] **ותכלית בודאי אין בהחיות הרוחני בחי' גבול ותכלית ד"מ** [דרך משל] **חיות המחיה את עיגול כדור השמים**¹³ **בודאי לא יתכן לומר שגם החיות הרוחני הוא בתמונת עיגול כנ"ל**

همچنین حیات الهی که به همه عوالم محدود و متناهی حیات می بخشد: بی تردید در حیات روحانی هیچ گونه حد و نهایتی نیست. برای مثال، آن حیات که به کره گرد آسمان حیات می بخشد؛ بی تردید نمی توان گفت که حیات روحانی نیز به شکل دایره است، چنان که پیش تر گفته شد؛

همین امر درباره حیات الهی در عوالم متناهی نیز صادق است: خود حیات حدی ندارد. برای نمونه، آن حیات که کره گرد آسمان را به حرکت درمی آورد، خود گرد نیست.

רק שהתפשטות החיות הוא לפי תמונת כלי המקבל החיות ואע"פ [ואף על פי] **שהחיות מתלבש לתוכו מ"מ החיות עצמו אינו בגדר מקום וגבול:**¹⁴

تنها گسترش حیات متناسب با شکلی ظرفی است که آن را دریافت می کند؛ و هرچند حیات درون آن متلبس می شود، باین حال خود حیات در مقوله مکان و حد نمی گنجد.

تنها نحوه ظهور آن شکلی ظرفی را می گیرد که آن را دریافت می کند. هرچند در آن ظرف متلبس می شود، خود حیات به مکان یا حد مقید نیست.

5 وبזה יובן דכתיב מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו]¹⁵ **ותרגומו זיו יקריה**¹⁶ **שהוא רק זיו והתפשטות הארה בלבד.**¹⁷ **וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא.**¹⁸

و با این بیان روشن می شود آنچه نوشته شده است: «تمام زمین از جلال او آکنده است»؛ و ترگوم (Targum) آن را «فروغ جلال او» ترجمه می کند، که تنها فروغی است، یعنی صرفاً گسترش تابشی. و نوشته شده است: «آسمانها و زمین را من پر می کنم.»

این دو آیه را توضیح می دهد که در نگاه نخست با یکدیگر ناسازگار به نظر می رسند. سرافیم در رؤیای اشعیا ندا می دهند: «تمام زمین از جلال او آکنده است»، و ترگوم آن را «فروغ جلال او» ترجمه می کند: تنها فروغی است که در جهان گسترده می شود. اما پرمیا از ه' نقل می کند که می فرماید: «آسمانها و زمین را من پر می کنم»؛ و این سخن از خود ه' است.

והענין ששניהם אמת כנ"ל¹⁹ וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] **במקום שאתה מוצא גדולתו²⁰ של הקב"ה שם אתה מוצא ענותותו כו'.**

و توضیح آن این است که هر دو درست‌اند، چنان‌که پیش‌تر گفته شد. و این است آنچه حکیمان ما، که یادشان برای برکت باد، گفته‌اند: «هر جا بزرگی قدوس متبارک را بیابی، همان‌جا فروتنی او را می‌یابی» و الی آخر.

هر دو درست‌اند، به همان صورتی که اکنون توضیح داده شد: آنچه در جهان پوشیده است فروغ است، حال آنکه ذات ה' آن را پر می‌کند بی‌آنکه در آن محصور شود. مراد تلمود از این عبارت همین است: «هر جا بزرگی ه' را بیابی، همان‌جا فروتنی او را می‌یابی.»

דהיינו לא כמו שהעולם סוברים שגדולת הבורא נק' מה שהוא ית' מחיה כל העולמות שאדרבה זו היא ירידה אצלו ית' שמשפיל עצמו ומתלבש תוך כ"ע [כל עלמין] **להחיותם ולקיימם.**

یعنی نه چنان‌که مردم می‌پندارند که آنچه بزرگی آفریدگار خوانده می‌شود، این است که او، متبارک باد، به همهٔ عوالم حیات می‌بخشد؛ زیرا برعکس، این برای او، متبارک باد، فرودی است: خود را فرو می‌کاهد و درون همهٔ عوالم پوشیده می‌شود تا به آن‌ها حیات ببخشد و آن‌ها را پایدار نگه دارد.

مردم معمولاً می‌پندارند بزرگی ه' در این است که به همهٔ عوالم حیات می‌بخشد. برعکس، این برای او فرودی است: خود را فرو می‌کاهد تا در عوالم پوشیده شود و به آن‌ها حیات ببخشد و وجودشان را پایدار نگه دارد.

6 وم"ש ואתה מחיה את כלם אינו שבח בבחי' גדולתו ית' שלגדולתו אין חקר²¹ ולתבונתו אין מספר²² אלא השבח הוא בבחי' ענוה שלו שיוכל להשפיל עצמו וכו'.

و آنچه نوشته شده است: «و تو به همهٔ آنان حیات می‌بخشی»، ستایش عظمت او – که متبارک است – نیست، زیرا «عظمت او فراتر از کاوش است» و «فهم او از شمار بیرون است»؛ بلکه ستایش از حیث فروتنی اوست، اینکه می‌تواند خود را فرو بکاهد و مانند آن.

پس آیهٔ «تو به همهٔ آنان حیات می‌بخشی» عظمت ه' را نمی‌ستاید؛ مزامیر عظمت او را فراتر از کاوش و فهمش را بیرون از شمار می‌خواند. این آیه فروتنی او را می‌ستاید، آمادگی او برای آنکه خود را فرو بکاهد.

אבל ענין עוה"ב [עולם הבא] **שנהנין מזיו השכינה הוא השגת מהות ועצמות התפשטות החיות אלקות בבחי' גילוי:²³**

اما عالم آینده، که در آن از پرتو حضور الهی (שכינה, Shechinah) بهره می‌برند، ادراک ماهیت و ذات گسترش نیروی حیات (חיות, chayus) الهی است، به‌گونه‌ای آشکار.

عالم آینده متفاوت است. آنجا نفس با بهره‌مندی از پرتو **שכינה**، ماهیت و ذات نیروی حیات الهی را در حال گسترش یافتن به‌واقع درمی‌یابد؛ این ادراک آشکار است، نه صرفاً دریافت آثار آن.

جامه‌های جان، همچون ابر موسی

7 **ועתה צריך להבין איך תוכל הנשמה שהיא בחינת נברא יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] להשיג מהות ועצמות**

אלקות²⁴ שאינו בבחי' השגה וגבול

اکنون باید فهمید: چگونه روح، که موجودی آفریده و هستی‌ای مستقل و چیزی قائم به خود است، می‌تواند ماهیت و ذات الوهیت را دریابد، درحالی‌که الوهیت در حدود فهم و محدودیت نمی‌گنجد؟

پرسشی تازه مطرح می‌شود: روح موجودی آفریده و هستی‌ای مستقل است. چگونه می‌تواند ذات الوهیت را دریابد، درحالی‌که الوهیت فراتر از هرگونه فهم و محدودیت است؟

ואף שהנשמה היא חלק מאלוה ממעל²⁵ הוא ד"מ [דרך משל] כענין טפת הזרע שנמשכה מן המוח שלא

יתכן לומר שגם עודנה במוחו היתה טפת זרע גשמית שא"כ הי' [היה] נחסר מהמוח כו'.

و با آنکه روح «بخشی از ه' در بالا» است، این امر، از باب تمثيل، مانند قطره‌ای نطفه‌ای است که از مغز کشیده می‌شود: نمی‌توان گفت که این قطره، وقتی هنوز در مغز او بود، نطفه‌ای جسمانی بوده است؛ زیرا اگر چنین بود، مغز کاسته می‌شد و مانند آن.

درست است که روح «بخشی از ه' در بالا» است؛ اما این همانند تمثيل نطفه‌ای است که از مغز کشیده می‌شود: تا وقتی نطفه در مغز است، قطره‌ای جسمانی نیست، وگرنه با جداشدن آن، مغز کاسته می‌شد.

אך שבאמת התחלת המשכחה מן המוח הוא כח רוחני לבד אלא שאח"כ בהשתלשלות ירידתה דרך חוט

השדרה נשתנית ונעשית טפה גשמית.

بلکه در حقیقت، آغاز امتدادیافتن آن از مغز، صرفاً نیرویی روحانی است؛ تنها پس از آن، در مراتب پی‌درپی نزولش از راه نخاع، دگرگون می‌شود و به قطره‌ای جسمانی بدل می‌گردد.

سرچشمه آن در مغز نیرویی صرفاً روحانی است؛ تنها هنگامی که از راه نخاع فرود می‌آید، دگرگون می‌شود و به قطره‌ای جسمانی بدل می‌گردد.

כן עד"מ הנשמה עיקר שרשה מבחי' אלקות ממש רק שנשתלשלה בירידתה להיות בחי' נברא יש ודבר

בפ"ע [בפני עצמו] כו'.^{26, 27}

به همین ترتیب، به‌عنوان تمثيل، ریشه اصلی روح از مرتبه خود الوهیت است؛ تنها آنکه در مراتب نزول فرود آمده تا موجودی آفریده، هستی‌ای مستقل و چیزی قائم به خود شود و مانند آن.

روح نیز چنین است: ریشه آن خود الوهیت است، اما در مراتب فرود آمده تا موجودی آفریده و هستی‌ای مستقل شود. از این رو، به‌خودی خود نمی‌تواند ذات ه' را دریابد.

8 וא"כ איך תוכל להשיג מהות ועצמות אלקות. והענין דהנה כתיב ויבא משה בתוך הענן²⁸ ויהי שם ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל^{29, 30} כו'.

پس چگونه می‌تواند ماهیت و ذات الوهیت را دریابد؟ توضیح این است که نوشته شده: «و موسی (مשה) به میان ابر درآمد... و چهل روز و چهل شب آنجا بود؛ نان نخورد...» و غیره.

پاسخ را در ماجرای موسی در سینا می‌یابیم: او به ابر درآمد و چهل روز و چهل شب، بی‌آنکه نان بخورد، در آنجا ماند.

והי' [והיה] גופו הגשמי ניזון ממזון רוחני לבד כמ"ש לחם אבירים אכל איש וכו' ממש כמו המלאכים³¹ ואיך יוכל להיות זה שגשמי יקבל מזון וחיות מרוחני שמובדלים זמ"ז [זה מזה] בתכלית.

و جسم مادی او تنها از خوراکی روحانی تغذیه می‌شد، چنان‌که نوشته شده است: «آدمی نانِ نیرومندان را خورد»، و غیره؛ درست مانند فرشتگان. پس چگونه ممکن است چیزی مادی از چیزی روحانی خوراک و نیروی حیات دریافت کند، درحالی‌که این دو به‌کلی از یکدیگر جدا هستند؟

جسم مادی او تنها با خوراکی روحانی، مانند «نانِ نیرومندان» که خوراک فرشتگان است، زنده بود. اما چگونه جسمی مادی می‌تواند از چیزی روحانی تغذیه شود، درحالی‌که این دو به‌کلی با یکدیگر تفاوت دارند؟

اچ زهو ענין הענן שהיה משה ע"ה [עליו השלום] מתכסה בו דהיינו שהיה הענן שרשו ממדרגת אלקות מאד נעלה.

اما معنای ابر همین است؛ ابری که موسی، **עליו السلام**، در آن پوشیده بود: ریشۀ ابر در مرتبه‌ای بسیار والا از الوهیت بود، پاسخ در ابری است که موسی را پوشانده بود. ریشۀ ابر در مرتبه‌ای بسیار والا از الوهیت بود.

اچ שנשתלשל ונתגשם להיות לבוש למשה ע"ה [עליו השלום] שע"י יוכל להשיג אלקות והיה לו למזון כמשל אדם הרואה ומסתכל באור צח דרך ריעה.

اما آن ابر پله‌پله فرود آمد و مادی شد تا پوششی برای موسی، **عَلَيْهِ السَّلَام**، باشد؛ پوششی که از طریق آن می‌توانست الوهیت را دریابد، و آن ابر خوراک او بود. این مانند کسی است که از ورای پرده‌ای به نوری درخشان می‌نگرد و در آن خیره می‌شود.

از آن مرتبه، ابر پله‌پله فرود آمد و مادی شد؛ پوششی برای موسی که از طریق آن می‌توانست الوهیت را دریابد، و همین خوراک او بود. مانند نگاه‌کردن به نوری خیره‌کننده از ورای پرده: پرده امکان دیدن چیزی را می‌دهد که نمی‌توان مستقیم به آن نگرست.

כמו כן תורה ומצות מעשיות ששרשם מרצה"ע [מרצון העליון] מחכמתו ית' שהם מיוחדים בו ית' הוא חכים³² כו'

همین طور تورات و mitzvos (מצות) عملی، که ریشه‌شان از ارادهٔ برین و از حکمتِ او، متبارک باد، است؛ و با او، متبارک باد، یگانه‌اند: «او حکیم است»، و غیره،

تورات و mitzvos عملی نیز به همین‌سان عمل می‌کنند. ریشهٔ آن‌ها در اراده و حکمتِ برین **ה'** است که با او یگانه‌اند؛ چنان‌که دعای الیاهو در تیکونی زوهار می‌گوید: او «حکیم است، اما نه با حکمتی شناختنی».

שהם למעלה מזיו השכינה שהוא רק התפשטות החיות כו' ونשתלשלו ונתפשטו ונתלבשו בעניני זה העולם הגשמי כמו קלף של תפלין וצמר של ציצית וצדקה כו'

که از فروغِ حضورِ الهی (שכינה, Shechinah) بالاترند؛ فروغی که تنها گسترشِ نیروی حیات است، و غیره. آن‌ها پله‌پله فرود آمدند، گسترش یافتند و در امور این جهان مادی پوشیده شدند؛ مانند پوستِ تَفیلین، پشمِ تسی‌تسیس و صدقه، و غیره.

پس آن‌ها از فروغِ حضورِ الهی بالاترند؛ فروغی که تنها گسترشِ حیاتِ الهی است. با این‌حال، آن‌ها فرود آمدند و در چیزهای مادی پوشیده شدند: پوستِ تَفیلین، پشمِ تسی‌تسیس و صدقه.

כשאדם עוסק בתורה ובמצות נעשה לנשמתו לבושים³³ שנתלבש בהם בגעה"ע [בגן עדן העליון] שע"י תוכל הנשמה שהיא בחי' נברא להשיג זיו השכינה עצמות אלקות.

وقتی انسان به تورات و mitzvos می‌پردازد، برای روحش پوشش‌هایی فراهم می‌شود که روح در آن‌ها در باغِ عدنِ برین (גן עדן העליון, Gan Eden HaElyon) پوشیده می‌شود؛ و از طریق آن‌ها روح، که موجودی آفریده‌شده است، می‌تواند فروغِ حضورِ الهی، یعنی ذاتِ الوهیت، را دریابد.

وقتی انسان تورات را می‌آموزد و mitzvos را به‌جا می‌آورد، این‌ها در باغِ عدنِ برین پوشش‌هایی برای روح او می‌شوند. آن‌ها، مانند ابرِ موسی، به روحی که آفریده‌شده است امکان می‌دهند فروغِ حضورِ الهی، یعنی ذاتِ الوهیت، را دریابد.

וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים]³⁴ שהם שרשם מרצה"ע [מרצון העליון] ב"ה. מכל חיי עוה"ב [עולם הבא] שהוא רק זיו השכינה כידוע מ"מ הם נקראים לבושים שע"י תוכל להשיג זיו השכינה וד"ל [ודי למבין]:

و این معنای این سخن است: «یک ساعت بازگشت (تשובه, teshuvah) و اعمال نیک بهتر است»، که ریشه‌شان از اراده برین او، متبارک باد، است، «از همه زندگی جهان آینده»، که تنها فروغ حضور الهی است، چنان‌که دانسته است. باین‌همه، آن‌ها پوشش نامیده می‌شوند، زیرا از طریقتشان [روح] می‌تواند فروغ حضور الهی را دریابد. و این برای کسی که می‌فهمد کافی است.

این پاسخ پرسش آغازین است. یک ساعت بازگشت و اعمال نیک به ریشه خود در اراده برین می‌رسد؛ اراده‌ای که از همه زندگی جهان آینده، یعنی فروغ حضور الهی، بالاتر است. آن‌ها تنها در نسبت با روح پوشش نامیده می‌شوند، زیرا وسیله‌ای هستند که روح از طریق آن فروغ را درمی‌یابد.

بخش 4 • 9-11

عشق در شماع و آموختن تورا

9 **ועתה צריך להבין ענין אוי"ר [אהבה وיראה] שהם רק גדפין לבד להגביה עיקר הדבר שהם תורה ומע"ט [ומעשים טובים]. ולהבין מהות האהבה מה היא. הנה בק"ש [בקריאת שמע] צריך שימליכוהו למעלה ולמטה ולד' רוחות העולם.**³⁵

اکنون باید فهمید عشق و هیبت (אהבה ویرאה, ahavah veyirah) چیست، [با توجه به اینکه] آن‌ها تنها «بال‌هایی» هستند برای بالا بردن اصل امر، یعنی تورا (تורה, Torah) و کارهای نیک. و [باید] حقیقت عشق را فهمید: چیست؟ اکنون، در قرائت شماع (קריאת שמע, Shema)، باید او را در بالا و پایین و در چهار جهت جهان به پادشاهی نشاند.

پرسی تازمه مطرح می‌شود: عشق و هیبت به ה' «بال‌هایی» خوانده می‌شوند که اصل امر، یعنی تورا و کارهای نیک، را بالا می‌برند. پس حقیقت این عشق چیست؟ تلمود می‌گوید هنگام گفتن «یک» در قریات שמع باید ה' را در بالا و پایین و در هر چهار جهت به پادشاهی نشاند.

פי' דכתיב מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] **ותרגמו זיו יקריה**³⁶ **שהוא רק זיו והתפשטות והארה בלבד המתלבשת תוך כ"ע** [כל עלמין] **וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא**³⁷ **בבחי' עצמות אלקות שאינו נתפס תוך מדה וגבול.**

توضیح: نوشته شده است: «تمام زمین از جلال او آکنده است»، و ترگوم (Targum, תרגום) آن [چنین ترجمه می‌کند]: «پرتو جلال او»؛ که تنها پرتویی، گسترشی و تابشی است که در همه عوالم پوشیده می‌شود؛ و نوشته شده است: «من آسمان‌ها و زمین را پر می‌کنم»؛ این در مرتبه ذات الوهیت است، که در اندازه و حد نمی‌گنجد.

معنای این به پادشاهی نشانیدن بر دو آیه‌ای استوار است که پیش‌تر بررسی شدند: «جلالی» که زمین را پر می‌کند، تنها پرتویی است که در عوالم پوشیده می‌شود، حال آنکه «من آسمان‌ها و زمین را پر می‌کنم» به ذات الوهیت اشاره دارد؛ ذاتی که هیچ اندازه و حدی نمی‌تواند آن را دربرگیرد.

והענין ששניהם אמת כו'. כמשל בטול זיו השמש במקור השמש עצמה כידוע שבאמת עצמות אלקות מלא כל הארץ. אך מה שהוא מתפשט תוך כלי וגבול הוא בטל ונכלל במהו"ע [במהותו ועצמותו] **אלקות כו'.**

و توضیح آن است که هر دو حقیقت دارند و غیره؛ مانند مثال خودنفی‌گری (ביטול, bittul) پرتو خورشید در سرچشمه‌اش، یعنی خود خورشید، چنان‌که معروف است؛ زیرا در حقیقت، ذات الوهیت تمام زمین را پر می‌کند. اما آنچه در ظرف و حد گسترش می‌یابد، در ذات و ماهیت الوهیت خودنفی می‌شود و در آن مندرج می‌گردد و غیره.

هر دو حقیقت دارند؛ همچون پرتوهای خورشید که در درون خود خورشید هیچ استقلالی ندارند. ذات الوهیت در حقیقت تمام زمین را پر می‌کند، و هر آنچه در ظرفی و در حدی گسترش می‌یابد - از جمله عوالم - در آن ذات خودنفی و جذب می‌شود.

10 והנה כשיתבונן אדם היטב בזה בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] **ובק"ש** [ובקריאת שמע] **איך שבאמת הוא כן**

שהעולמות בטלים במקור חיותם רק מפני שהאדם הוא בכלי גשמי הגוף

اکنون، هنگامی که انسان در آیات ستایش (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimra) و در قرائت שמاع (קריאת שמע, Shema) به‌خوبی در این امر تأمل می‌کند که حقیقتاً چنین است: عوالم در سرچشمه حیات خویش هیچ استقلالی ندارند؛ و تنها از آن‌رو که انسان در ظرفی جسمانی، یعنی بدن، قرار دارد،

انسان باید هنگام خواندن آیات ستایش پیش از שמاع و نیز در خود שמاع، با دقت در این امر تأمل کند. درمی‌یابد که عوالم حقیقتاً در سرچشمه خود هیچ استقلالی ندارند و تنها به این سبب نمی‌تواند این حقیقت را ببیند که در بدنی جسمانی زندگی می‌کند.

שהוא משכא דחויא שמתגדל ומתרבה מגשמיות המסתיר ומעלים שלא יוכל לראות בעיני ראי' [ראיה] חושית אזי יתעורר בלב תשוקה שיהי' [שיהיה] קשור בהתבוננות זו כל היום ולא יפרד ממש כלל.

بدنی که «پوستِ مار» است و بر اثر جسمانیته که پنهان می‌سازد و پوشیده می‌دارد، فزونی می‌یابد و رشد می‌کند، به‌گونه‌ای که انسان نمی‌تواند با چشم دیدِ حسی [آن را] ببیند؛ آن‌گاه شوقی در دلش برانگیخته خواهد شد تا تمام روز به این تأمل پیوسته بماند و به‌هیچ‌وجه از آن جدا نشود.

این همان بدن است که در **קבלה** «پوستِ مار» نامیده می‌شود؛ از خوراک جسمانی رشد می‌کند و حقیقت را از حواس او پنهان می‌دارد. هنگامی که به این شیوه تأمل می‌کند، در دلش شوقی بیدار می‌شود که تمام روز به این اندیشه پیوسته بماند و هرگز از آن جدا نشود.

11 **וזהו קבלת מ"ש בפסוק ראשון ואהבת³⁸ שיהי' [שיהיה] הוי' אלקיך שיהא תמיד קשור בהתבוננות זו ביטול העולמות להמחי' [להמחיה] ומהווה אותם רק מפני היות**

و این پذیرش آن چیزی است که در آیه نخست گفته شده است: «و دوست بدار»؛ یعنی **ה'**، **אלקים** تو باشد، تا انسان پیوسته به این تأمل پیوند داشته باشد؛ اینکه عوالم در برابر آن یگانه‌ای که به آنها حیات می‌بخشد و آنها را به وجود می‌آورد، در حال خودنهی‌گری (**ביטול**, bittul) باشند. فقط از آن‌رو که

پذیرفتن آیه نخست **שמاع**، «بشنو، ای اسرائیل... **ה'** یکی است»، یعنی برعهده گرفتن این تأمل. سپس «و **ה'**، **אלקים** تو را دوست بدار» یعنی **ה'** - که فراتر از عوالم است - «**אלקים** تو» شود؛ یعنی انسان همواره به تأمل درباره خودنهی‌گری عوالم در برابر آن یگانه‌ای پیوند داشته باشد که به آنها حیات و هستی می‌بخشد.

כי גופו הגשמי לא יוכל לקבל ביטול אמתי הנ"ל יגמור בדעתו בק"ש [בקריאת שמע] ענין לימוד התורה באמרו ודברת במ.³⁹

اما چون جسم مادی او نمی‌تواند خودنهی‌گری حقیقی یادشده را تاب بیاورد، باید در ذهن خود، هنگام قرائت **שמע** (Shema)، عزم کند که به مطالعه تورا (**تורה**, Torah) بپردازد، چنان‌که می‌گوید: «و درباره آنها سخن خواهی گفت.»

اما جسم مادی او نمی‌تواند آن خودنهی‌گری حقیقی را در سراسر روز تاب بیاورد. پس در قرائت **שמاع**، در ذهن خود عزم می‌کند که تورا را بیاموزد، چنان‌که می‌گوید: «و درباره آنها سخن خواهی گفت.»

דהיינו שנפש האלקית בעסקו בתורה נעשה יחוד אמתי עם התורה ואורייתא וקוב"ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד⁴⁰ ממש

یعنی، هنگامی که **نفس الهی** (**נפש האלקית**, Nefesh Elohis) او به تورا می‌پردازد، با تورا یگانگی‌ای حقیقی می‌یابد؛ و تورا و قدوس متبارک (**קב"ה** / **קודשא בריך הוא**, Kudsha Brich Hu) همگی حقیقتاً یکی‌اند.

هنگامی که **نفس الهی** به تورا می‌پردازد، حقیقتاً با تورا یکی می‌شود؛ و **زهر** (the Zohar, **זهر**) می‌آموزد که تورا و قدوس متبارک یکسره یکی هستند.

כי אורייתא מח"ע [מחכמה עילאה] נפקת^{41, 42} ונתלבשה בעניני זה העולם וכשאדם מלביש נפשו האלקית בעניני לימוד התורה שבזה העולם

זیرא תورا از حکمت برین (חכמה, Chochmah) صادر شد و در امور این جهان پوشیده گشت؛ و هنگامی که انسان نفیس الهی خود را در امور مطالعه تورا در این جهان می پوشاند،

تورا از حکمت برین صادر شد و در امور این جهان پوشیده گشت. در اینجا، در پایین، انسان نفیس الهی خود را با مطالعه آن می پوشاند.

אזי גם שרש נפשו למעלה מתלבש ג"כ בתורה שלמעלה עד רום המעלות ונעשה שם יחוד גמור. וזהו הקב"ה יושב ושונה כנגדו^{43, 44} כנ"ל. וזהו ה' צלך⁴⁵ פי' כמו צל.

آن گاه ریشه نفیس او در بالا نیز در تورا بال پوشیده می شود، تا بلندترین مراتب، و در آنجا یگانگی ای کامل پدید می آید. و این [معنای] «قدوس متبارک می نشیند و در برابر او می آموزد» است، چنان که پیش تر گفته شد. و این همان «ה' سایه توست» است؛ یعنی همچون سایه.

آن گاه ریشه نفیس او در بالا نیز در تورا، آن گونه که در بالا هست، پوشیده می شود؛ تا بالاترین مراتب، و در آنجا یگانگی ای کامل رخ می دهد. از همین روست که میدراش (مדרش, Midrash) می گوید وقتی انسان می آموزد، کب"ה می نشیند و در برابر او می آموزد؛ و از همین روست که مزمور می گوید: «ה' سایه توست»؛ یعنی او همان کاری را می کند که ما می کنیم، چنان که سایه از حرکت های انسان پیروی می کند.

بخش 5 • 121-13

ה' نیکی را از بدی جدا می سازد

12 והנה כתיב אני הוי' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. פי' שלא יאמר האדם בדרך שפלות האידך יגיע למדרגת היחוד בתורה ותפלה מאחר

اکنون نوشته شده است: «من، ה'، اלקים شما هستم؛ آن که شما را از سرزمین مصر بیرون آوردم.» مقصود این است که انسان نباید از سر فروتنی بگوید: «چگونه به مرتبه یگانگی در تورا و دعا خواهیم رسید، حال آنکه

شمار با این آیه پایان می یابد: «من، ه'، اלקים شما هستم؛ آن که شما را از سرزمین مصر بیرون آوردم.» پیام آن این است که انسان نباید با فروتنی بگوید: «چگونه می توانم در تورا و دعا به یگانگی با ه' برسم؟»

שהוא עדיין אינו סור מרע גמור כו' והוא עדיין בשלימות אצלו. זאת ישיב אל לבו שהשם הוא המוציא אותו מארץ מצרים.

هنوز به طور کامل از شرّ روی نگردانده‌ام و غیره، و [شرّ] هنوز در وجودم به‌تمامی پابرجاست؟» این را باید به دل بسپارد: ه' اوست که او را از سرزمین مصر بیرون می‌آورد.

او نباید به‌سبب این‌که هنوز به‌طور کامل از شرّ روی نگردانده و شرّ هنوز در وجودش پابرجاست، از این کار بازماند. باید به دل بسپارد که ه' او را از «مصر»، یعنی از محدودیت‌های خودش، بیرون می‌آورد.

פי' שהוא מבדיל ומפריש בנפשו הטוב מן הרע הנפש אלקית מנה"ב [מנפש הבהמית] כשהוא עדיין לא עשה רע בפו"מ [בפועל ממש].⁴⁶

مقصود این است که او در درونِ جانش، نیکی را از بدی، نفیس الهی (Nefesh Elohis) را از نفیس حیوانی (نפש הבהمیت، Nefesh HaBahamis) جدا و متمایز می‌سازد، درحالی‌که او هنوز در عمل مرتکب بدی نشده است.

یعنی ه' خود، تا زمانی که او هنوز در عمل مرتکب بدی نشده است، نیکی را از بدی در درون او، و نفیس الهی را از نفیس حیوانی جدا می‌سازد. یگانگی او با ه' در تورا و دعا منتظر نمی‌ماند تا او نخست پالایش خویش را به پایان برساند.

13 ואפי' [ואפילו] רשע גמור הוא ממשיך בנפשו האלקית⁴⁷ בעסקו בתורה רק שעליו נאמר ולרשע אמר אלקים⁴⁸ מה לך לספר חוקי.

و حتی شخصی که کاملاً شرور است، هنگامی که به تورات اشتغال می‌ورزد، [نور] را به درونِ نفیس الهی (نפש האלקית، Nefesh Elohis) خود فرومی‌کشد؛ باین‌حال، درباره‌ او گفته شده است: «اما **אלקים** (Elokim) به شرور گفت: تو را با بازگویی احکام من چه کار؟»

حتی شخصی که کاملاً شرور است، هنگام مطالعه تورات، نور الهی را به درونِ نفیس الهی خود فرومی‌کشد. اما مزامیر درباره‌ او می‌گوید: «**אלקים** به شرور گفت: تو را با بازگویی احکام من چه کار؟»

פי' שאין תועלת לנפשו האלקי' מפני שעליו נאמר ותשלך דברי אחריו⁴⁹ שלא יוכל להמשיך בתוך פנימיותו וד"ל [ודי למבין]:

یعنی، نفیس الهی او از این کار هیچ سودی نمی‌برد؛ زیرا درباره‌ او گفته شده است: «و سخنان مرا پشت سر خود افکندی»؛ ازاین‌رو نمی‌تواند [آن را] به درونِ وجودِ خود بکشد. و این برای آن‌که می‌فهمد بس است.

مطالعه‌اش برای نفیس الهی او سودی ندارد، زیرا، چنان‌که آیه بعد می‌گوید، «سخنان مرا پشت سر خود افکندی»: نور نمی‌تواند به درونِ وجود او راه یابد. عبارت «این برای آن‌که می‌فهمد بس است» به نکته‌ای عمیق‌تر اشاره دارد که ناگفته گذاشته شده است.

برکتها و سکونتگاه فرودین

14 והנה בענין ברכות. ברוך אתה הוי' פי' ברוך הוא המשכה ורבויה שיהי' [שיהיה] הוי' שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו' יהי' [יהיה] בחי' אתה לנוכח התגלות כו'.

اکنون، دربارهٔ برکات: «مبارک تویی، نام چهارحرفی (ה', Havayah)». یعنی واژهٔ «مبارک» (ברוך, baruch) به معنای فرودآوردن و فزونی بخشیدن است؛ تا نام ה', که مرتبۀ انقباض و گسترش و جز آن است، به مرتبۀ «تو» برسد؛ یعنی [مخاطب] رودرو، آشکار و جز آن.

اکنون دربارهٔ برکات است. «مبارک تویی، ה'»: باروخ، یعنی «مبارک»، به معنای فرودآوردن و فزونی بخشیدن است. نام ה', که هم انقباض و هم گسترش را دربرمی گیرد، فرود آورده می شود تا به صورت «تو» درآید؛ خطابی رودرو و آشکار.

אך להיות כי הגוף הוא המסתיר ומחשיך רק לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה התגלות אלקות וראו כל בשר⁵⁰ ויהי' [ויהיה] בבחי' ביטול אבל עכשיו צריך להראות עכ"פ [על כל פנים] ענין הביטול בחיצוניות בכריעה והשתחוא' [והשתחוואה] בראש הכורע כורע בברוך.⁵¹

اما چون جسم است که پنهان می کند و تاریک می سازد، و تنها در زمان آئینده الوهیت آشکار خواهد شد، «و همهٔ بشر خواهند دید» و [در حالت] خودنفی گری (ביטול, bittul) خواهند بود، اکنون [ازاین رو] باید دست کم خودنفی گری را در ظاهر نشان داد؛ با خم شدن و به سجده بردن سر: «آن که خم می شود، هنگام گفتن "مبارک" خم می شود».

بااین حال، جسم الوهیت را پنهان و تاریک می کند؛ تنها در زمان آئینده آشکار خواهد شد، آن گاه که «همهٔ بشر خواهند دید» و خودنفی گر خواهند بود. پس اکنون باید دست کم خودنفی گری را در ظاهر نشان داد و سر را خم کرد، چنان که تلمود می گوید: آن که خم می شود، هنگام گفتن «مبارک» خم می شود.

וענין רופא חולים וגואל ישראל ומברך השנים הם כלים לבחי' המשכה והתגלות אלקות כו' והכורע צריך שיראה איסר כנגד לבו.⁵²

و [برکت های] «شفادهندۀ بیماران»، «رهایی بخش اسرائیل» و «برکت دهندهٔ سالها» ظرف هایی برای مرتبۀ فرودآوردن و آشکارشدن الوهیت و جز آن هستند. و آن که خم می شود باید [چنان خم شود که] [سکه ای خرد] (איסר, issar) روبه روی قلبش دیده شود.

برکت های مشخص نماز عمیده، «شفادهندۀ بیماران»، «رهایی بخش اسرائیل» و «برکت دهندهٔ سالها»، ظرف هایی برای فرودآوردن و آشکار ساختن الوهیت اند. تلمود می گوید باید چنان خم شد که سکه ای خرد، ایسر، روبه روی قلب دیده شود.

פי' עיקר המשכה יהי' [יהיה] במוח עד שיתפשט ג"כ בלבו אפי' [אפילו] מעט היינו בחי' איסר (ועמ"ש לקמן בפ' אסרי לגפן)⁵³

یعنی فرودآوردن اصلی در مغز خواهد بود، تا در قلب او نیز گسترش یابد، هرچند اندک؛ این همان مرتبهٔ **ایسر** است (و آنچه در ادامه دربارهٔ معنای «بستن (اوسری, osri) به تاک» نوشته شده، بنگرید).

یعنی فرودآوردن باید عمدتاً در ذهن باشد، اما دست‌کم اندکی نیز به قلب گسترش یابد. واژهٔ **ایسر** با **اوسری**، به معنای «بستن»، پیوند دارد؛ چنان‌که تורה **اور** در ادامه، ذیل آیهٔ «کره‌اش را به تاک می‌بندد»، توضیح می‌دهد.

שהוא בחי' חפץ כדכתי' [כדכתיב] הודו על ארץ ושמים⁵⁴ אפי' [אפילו] בבחי' זיו והתפשטות החיות המלוּבש תוך כ"ע [כל' ע'למין] ותכלית הכוונה להיות לו דירה בתחתונים וסוף מעשה במחשבה תחלה נעוץ סופן בתחלתן^{55, 56} ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ארץ נבראת תחלה⁵⁷ כו':

که مرتبهٔ خواست است، چنان‌که نوشته شده: «شکوهِ او بر زمین و آسمان‌هاست»؛ حتی در مرتبهٔ پرتوافکنی و گسترش نیروی حیات که در همهٔ عوالم پوشیده است. و غایتِ مقصود آن است که برای او سکونتگاهی در میانِ عوالمِ فرودین (**دירה בתחתונים**, dirah betachtonim) باشد؛ و «فرجامِ کردار، نخست در اندیشه است» و «پایانشان در آغازشان فرو رفته است». ازاین‌رو حکیمان ما، یادشان گرامی باد، گفته‌اند: «زمین نخست آفریده شد» و جز آن.

این بستن، خواست است: خواستِ **ה'** که «شکوهِ او بر زمین و آسمان‌هاست»، حتی به پرتوافکنی‌ای می‌رسد که در همهٔ عوالم پوشیده است. غایتِ مقصودِ او سکونتگاهی در میانِ عوالمِ فرودین است. آنچه در کردار در پایان می‌آید، در اندیشه نخست بوده است و پایان در آغاز فرو رفته است؛ ازاین‌رو حکیمان گفته‌اند که زمین نخست آفریده شد.

در کار بندگی

یک ساعت بازگشت و اعمال نیک را برتر از سراسر زندگی جهان آینده بدان. در **פסוקי דזמרה** (**פסוקי دزمره**, Pesukei deZimra؛ سرودهای ستایش) و **שִׁמְעַ**، در این باره بیندیش که عوالم در سرچشمه خود دچار خودنفی‌گری‌اند، تا اشتیاقی برانگیخته شود که سراسر روز پیوسته به **ה'** بمانی؛ چون بدن نمی‌تواند آن خودنفی‌گری را در خود نگه دارد، در **שִׁמְעַ** تصمیم بگیر تورا بیاموزی، «و درباره آن‌ها سخن بگویی»؛ تورا جان را با **ה'** یگانه می‌کند. از روی فروتنی مگو کسی که هنوز از بدی بیرون نیامده، نمی‌تواند به آن یگانگی برسد: خود **ה'** **נֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית** (Nefesh Elohis) را از **נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית** (Nefesh HaBahamis) جدا می‌سازد. در برکت‌ها، دست‌کم در ظاهر با خم‌شدن هنگام گفتن «مبارک»، آن خودنفی‌گری را نشان بده و بگذار آنچه به ذهن می‌رسد به قلب نیز برسد، هرچند اندک.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. اگر تورا و میتصووت جامه‌هایی برای بهره‌مندی از جهان آینده‌اند، چگونه ممکن است یک ساعت از آن‌ها از سراسر آن بهتر باشد؟
2. چرا حیات‌بخشیدن **ה'** به عوالم، ستایش فروتنی اوست، نه عظمت او؟
3. حضور موسی در ابر درباره چگونگی دریافت امر الهی از سوی جان آفریده چه می‌آموزد؟
4. چرا عشقی که در **שִׁמְעַ** برانگیخته می‌شود باید به تصمیم برای آموختن تورا بینجامد: «و درباره آن‌ها سخن بگویی»؟
5. عبارت «آن‌که تو را از سرزمین مصر بیرون آورد» چگونه پاسخ کسی را می‌دهد که احساس می‌کند تا وقتی بدی در وجودش یکپارچه و پابرجاست، نمی‌تواند به یگانگی با **ה'** برسد؟

یادداشت‌ها

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

5 שמהם נעשו לבושיך לנשמה

Iggeres HaKodesh 29 دربارهٔ جامه‌های نفس در باغ عدن بحث می‌کند؛ جامه‌هایی که از تورا (תורה, Torah) و فرمان‌ها و احکام (מצוות, mitzvos) ساخته می‌شوند و این بند آن را مفروض می‌گیرد.

یادداشت کهوت

ראה אהה"ק סי' כט. אהה"ת בראשית כרך ד תשפז, א. סה"מ תש"א ד"ה זכרנו לחיים ע' 153.

6 כמאמר הזהר ע"פ ואברהם זקן

بخش تولدوت، سخن زوهر دربارهٔ «و ابراهیم سالخورده بود و به روزها درآمده بود» را نقل می‌کند و صاحبان بازگشت (בעלי תשובה, baalei teshuvah) را، که نوری فراگیر را فراتر از هر ظرف به پایین می‌کشاند، با ابراهیم مقایسه می‌کند؛ ابراهیمی که «به روزها درآمده»، همراه با ظرف‌ها و جامه‌ها.

یادداشت کهوت

ח"א רכד, א. וראה שם קכט, א הלשון "יומין עילאין". וראה לקמן כ, ד. מו, ג. עה, ד. עט, ב. כב, א. לקו"ת שלח לה, ד. נא, ג. יוהכ"פ סז, א. שמע"צ פז, סע"ב. שה"ש מז, ג.

7 ואברהם זקן בא בימים באינון יומין עילאין

زوهار (זהר) عبارت «در روزها پیش آمده» را چنین می‌خواند که ابراهیم (אברהם) وارد روزهای برین خویش می‌شود، و هشدار می‌دهد که روز معیوب در جامهٔ روح غایب است. آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) از این مطلب استفاده می‌کند تا نشان دهد که اعمال نیک، جامه‌های جهان آینده‌اند.

Zohar, Vayechi 32:294–303 ספר הזהר, ויחי ל"ב:רצ"ד-ש"ג

8 באינון יומין עילאין

یادداشت‌های کهوت برای عبارت «روزهای برین» در زوهار، به اینجا ارجاع می‌دهند.

Zohar, Chayei Sara 15:114–16:121 ספר הזהר, חיי שרה ט"ו:ק"ד-ט"ז:קכ"א

Hence we read that when Abraham was old he “came into days”, i.e. he entered into those supernal days, the days familiar in the doctrine of true faith. Further, “the L-rd blessed Abraham in all things (ba-kol)”, the region called kol (all) being the source whence issue all boons and blessings

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

3 بند

9 دهנה ענין זיו השכינה . . השגת מהות

این یادداشت خاطرنشان می‌کند که عبارت کتابِ دواریم (דברים) دلالت دارد که حتی در عالم آفرینش (בריאה, Beriah) نیز فقط وجود الوهیت درک می‌شود، نه ذات آن؛ ذات آن فقط در باغ عدن درک می‌شود. یادداشت می‌گوید به نظر می‌رسد این مطلب با بیان لیکوتی تורה (לקוטי תורה) دربارهٔ چگونگی پدید آمدنِ عوالم از فرمانروایی ناسازگار باشد.

یادداشت کهوت

ראה באוה"ת פ' בראשית כרך ג תקל, א. وראה גם באוה"ת דברים כרך ו ד"ה למען תירא ע' ב"רל, שכאן משמע שאפילו בעולם הבריאה אינו מושג המהות רק המציאות כ"א בג"ע מושג המהות, שלכאורה זה سותר למ"ש

1 بند

1 ואברהם זקן בא בימים

تورات می‌گوید ابراهیم (אברהם) سالخورده بود و «روزهای بسیاری را پشت سر گذاشته بود»؛ یعنی به‌روشنی، سال‌های بسیاری از عمرش گذشته بود. زوهار (זהר) عبارت «با روزهایش آمد» را چنین می‌خواند: او در حالی وارد عالم آینده شد که روزهایش جامهٔ او بودند؛ و این گفتار (מאמר, maamar) بر همین قرائت بنا شده است.

Genesis 24:1 בראשית כ"ד:א'

ואַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְהוּא בָּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בְּכָל:

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD had blessed Abraham in all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 بند

2 להבין ענין

این یادداشت ثبت می‌کند که این گفتار در 5557 ایراد شده است و به یادداشت ویراستاران در گفتارهای کوتاهٔ آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) استناد می‌کند.

یادداشت کهوت

נאמרה בשנת תקנ"ז, ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תריו הערה 76. בכמה כת"י: שקלאוו וישלח תקנ"ז. בכת"י א': מברכין חשון תקנ"ז. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. אהה"ת בראשית כרך ד תשפה, ב. תתפה, א. מאמר זה נזכר בלקו"ת ואתחנן ז, ב. שה"ש יח, ג. כב, ב. באוה"ת ויחי שסו, א מציין "בתו"א פ' חיי ענין ג"ע שבו גילוי הזיו בבחי' השגת המהות, משא"כ בעולמות ב"ע הרי עולם ל' העלם" ע"ש. לכללות מאמר זה ראה בסה"מ תרכ"ח ע' 1 ואילך. סה"מ תרל"ד ע' נט. סה"מ תרמ"ג ע' כ ואילך. ד"ה לך לך תרנ"ד ע' 1 ואילך. ד"ה וטהר לבנו עזר"ת ע' כו. ד"ה ואברהם זקן תשל"ח (בדפס בלקו"ש ח"כ ע' 315 ובסה"מ מלוקט ח"א ע' רפט). פלח הרמון בראשית קטו, ג.

3 יפה שעה אחת

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کهوت

אבות ד, יז.

4 יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב

ربی یعقوب (ربی یعקב) در مېشنا (משנה) می‌آموزد که یک ساعت بازگشت (תשובה, teshuvah) و اعمال نیک در این جهان، از تمام زندگی جهان آینده بهتر است. این همان تعلیمی است که این گفتار می‌کوشد آن را توضیح دهد.

Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד:י"ז

הוא הנה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world

בלקו"ת פי' ואתחנן י, ב' אופן התהוות ברי"ע מבחי' מלי'. נזכר באוה"ת זכור ע' איתשע.

10 ואתה מחי' את כולם

«و تو به همه آن‌ها حیات می‌بخشی.» ستایش لاویان نیروی حیات الهی (חיות, chayus) درون آفرینش را توصیف می‌کند؛ نیرویی که آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) آن را در برابر فروغی قرار می‌دهد که در عالم آینده از آن بهره‌مند می‌شوند.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו

אתה-הוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה הימים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא השמים לך משתחווים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהות

נחמיה ט, ו.

11 התפשטות חיות . . אינו מושג ונראה

חاشייה'י در تורה اور (תורה اور) به این گفتار لیکوتی تורה اشاره می‌کند که توضیح می‌دهد خود نفس دیده نمی‌شود.

יادداشت כהות

”ע' בלקו"ת ד"ה ע"כ יאמרו המושלים אשר הנשמה אינו נראה" — הג"ה בתו"א על הגליון.

بند 4

12 והנה התפעלות החיות באברים

حاشیہ‌ای به توضیح لیکوتی تורה (לקוטי תורה) دربارهٔ واژهٔ «اثر» یا «متأثرشدن» (התפעלות, hispa'alus) که در اینجا به‌کار رفته، اشاره می‌کند.

يادداشت כהות

”ע' לקו"ת ד"ה ונקדשתי סע"א פ"י תיבת התפעלות" הג"ה בגליון תו"א.

13 כדור השמים

در این نسخهٔ خطی به‌جای «کرهٔ آسمان»، «کرهٔ خورشید» آمده است.

يادداشت כהות

בבוך תקצ"ה: כדור השמש.

14 מי"מ החיות עצמו אינו בגדר מקום וגבול

حاشیہ‌ای به آغاز توضیح لیکوتی تורה دربارهٔ «سوس آیس» اشاره می‌کند؛ این بخش به نکته‌ای می‌پردازد که خود حיות به مکان یا حد مقید نیست.

يادداشت כהות

”ע' בתחלת ביאור שוש אשיש בלקו"ת" הג"ה בגליון תו"א.

بند 5

15 מכה"כ

در رؤیای اشعیا (ישעיהו)، سرافیم (שרפים, seraphim) به یکدیگر ندا می‌دهند: «تمام زمین از جلال او پر است.» آلتز ربه (ادمو"ר הזקן)، با

استناد به ترجمهٔ آرامی (תרגום, Targum), «جلال» را صرفاً پرتویی از 'ه' می‌خواند.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו:ג

וקרא זה אליה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל-הארץ קבודו:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت כהות

ישעיהו ו, ג.

16 זיו יקריה

ترجمهٔ آرامی، «جلال او» را «پرتوی از جلال او» برمی‌گرداند؛ آلتز ربه این را دلیلی می‌گیرد بر اینکه تنها پرتو جلال او جهان را پر می‌کند.

Targum Jonathan on Isaiah 6:3 תרגום יונתן על ישעיהו ו:ג

ומקבלין זיו מן זיו ואמרין קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכןתיה קדיש על ארעא עובד גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי עלמנא וצבאות מליא כל ארעא זיו יקריה:

And one cried unto another, and they were saying, Holy in the highest and exalted heavens is the house of His Shekinah, holy upon the earth is the work of His might, holy for ever, world without end, is the L-rd of hosts, the whole earth is full of the brightness of His glory

Mikraot Gedolot (Public Domain) • London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain)

17 שהוא רק זיו והתפשטות הארה בלבד

آن مقاله فروغ را نوری تفسیر می‌کند که «از نور بی‌پایان (اور אין سوف) فرود می‌آید و در همهٔ عوالم پوشیده می‌شود تا آن‌ها را پدید آورد و از نیستی به هستی حیات ببخشد»، و «من» را ذات بی‌نهایت مطلق (اين سوف) می‌داند که در هیچ اندازه یا حدی محصور نیست.

يادداشت כהות

”הנמשכת מאוא"ס ומתלבשת תוך כל העולמות להוותם ולהחיותם מאין ליש" — ד"ה עשרת תפארת תרמ"ז ע' לה. מענין זיו השכינה — בלקו"ת האזינו עה, א מציין לכאן.

18 את השמים ואת הארץ אני מלא

ה' از زیان ارمیا (یرمיהו)، به پیامبرانی که گمان می‌کنند می‌توانند از او پنهان شوند، می‌گوید: «ایا من آسمان‌ها و زمین را پر نمی‌کنم؟» در اینجا ه' دربارهٔ خود سخن می‌گوید، نه دربارهٔ پرتویی؛ و این ظاهراً با سخن اشعیا در تضاد است.

Jeremiah 23:24 ירמיהו כ"ג:כ"ד

אם-יִסְתֵּר אִישׁ בְּמַסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא-אֶרְאֶנּוּ נְאֻמֵּי ה' הֲלוֹא אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ אֲנִי מֵלֵא נְאֻמֵּי ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت כהות

ירמיה' כג, כד. ”ואני הוא בחי' א"ס עצומ"ה שאינו נתפס בתוך מדה וגבול" — סה"מ תרמ"ז ע' לה.

19 שו"ה והענין — כנ"ל

در حاشیه به‌جای «چنان‌که پیش‌تر گفته شد»، «چنان‌که در ادامه خواهد

آمد» آمده است.

یادداشت کهوت

”کنזכר לקמן” — הג”ה בגיליון התו”א.

20 במקום שאתה מוצא גדולתו

רבי יוחנן (רבי יוחנן) می‌آموزد که هر جا در کتاب مقدس از عظمت ה' سخن می‌رود، از فروتنی او نیز یاد می‌شود. آلتز ربه این را چنین می‌فهمد که حیات‌بخشیدن ه' به عوالم، فروتنی است، نه عظمت.

Megillah 31a:12-13 מגילה ל"א א:י"ב-י"ג

אמר רבי יוחנן: כל מקום שאמה מוצא גבורתו של הקדוש ברוך הוא, אמה מוצא ענוותנותו. דבר זה כתוב בתורה, ושני בנביאים, ומשולש בכתובים. כתוב בתורה: "כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים", וכתוב בתורה: "עושה משפט תום ואמנה". שני בנביאים: "כה אמר רם ונשא שוכן עד הקדוש וגו'", וכתוב בתורה: "ות דא דא ושל רוח", משולש בכתובים, דכתיב: "סולו לרוכב בערבות בקה שמ", וכתוב בתורה: "אבי תומים ...

Yohanan said: Wherever you find [mentioned in the Bible] the power of the Holy One, blessed be He, you also find his humility. This fact is stated in the Torah, repeated in the Prophets, and stated a third time in the [Sacred] Writings. It is written in the Torah, "For the L-rd your G-d, He is the G-d of gods and L-rd of lords," and it says immediately afterwards, "He executes justice for the orphan and widow" (Deuteronomy 10:17). It is repeated in the Prophets: "For ... thus said He who

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

یادداشت کهوت

מגילה לא, א. ראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים ת"ש ע' 40. תש"י ע' 210 בדיוק ג'י זו. ראה לקמן לא, ד, ס, א.

بند 6

21 של גדולתו אין חקר

ستایش داوود: «بزرگ است ه' و بسیار ستوده؛ و عظمتش را نمی‌توان کاوید». عظمت حقیقی ه' و رای هرگونه نسبتی با عوالم است.

Psalms 145:3 תהילים קמ"ה:ג

גדול ה' ומחלל מאד ולגדלתו אין חקר:

Great is the L-RD, and highly to be praised; And His greatness is unsearchable

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

תהלים קמה, ג.

22 ולתבונתו אין מספר

«فهم او را شمار نیست.» آیه‌ای دیگر درباره عظمتی که حیات‌بخشیدن به عوالم آن را بیان نمی‌کند.

Psalms 147:5 תהילים קמ"ז:ה

גדול אדונינו ורב כח לתבונתו אין מספר:

Great is our L-rd, and mighty in power; His understanding is infinite

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

תהלים קמז, ה.

23 אבל ענין עוה"ב . . בבחי' גילוי

بחי موازی در اور التורה (اور التורה) درباره عالم آینده، به منزله ادراک آشکار ذات پرتو الهی.

یادداشت کهوت

ראה באוה"ת פי ויצא כך ד תשפה, א.

بند 7

24 איך תוכל הנשמה . . להשיג מהות ועצמות אלקות

گفتاری متأخر درباره چگونگی دریافت ذات الوهیت از سوی روحی آفریده.

یادداشت کهوت

ראה בסה"מ תרכ"ח ע' נד. סה"מ תרל"ד ע' נט.

25 חלק אלוה ממעל

ایوب می‌پرسد: «از بالا چه بهره‌ای از ه' هست؟»، یعنی، به روشنی، چه نصیبی ه' برای انسان مقرر می‌کند. حسیدوت (חסידות, Chassidus) (تניא (تניא), chapter 2) این واژه‌ها را چنین می‌خواند: «بخشی از ه' در بالا»؛ این عبارت نفیس الهی (נפש האלקית, Nefesh Elohis) را توصیف می‌کند که ریشه‌اش خود ه' است.

Job 31:2 ایوب ל"א:ב

ומה חלק אלוה ממעל ונחלת שדי ממרמים:

For what would be the portion of G-d from above, And the heritage of the Almighty from on high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 ועתה צ"ל

این یادداشت می‌گوید که از اینجا به بعد، بخشی از متن در **ספר המאמרים** (**ספר המאמרים**) 5634 نقل شده است.

یادداشت کهوت

קטע מכאן בסה"מ תרל"ד ע' נט.

27 כו' וא"כ איך תוכל להשיג מהות ועצמות אלקות

این حاشیه از قرائتی در یک نسخه خطی گزارش می‌دهد که می‌افزاید: از این رو روح می‌تواند مشمول پاداش و کیفر باشد و برخلاف خواست ه' عمل کند، چنان‌که گفته شده است: «روحی که گناه می‌کند».

یادداشت کهوت

”ככ” מצאתי כו' לכן תוכל להיות בבחי' שکر ועונש שתוכל לעשות היסוד הרצון כמ”ש נפש כי תחטא, וע' בלקו”ת בראור שבתותי אות ב' וא”כ”.

הג”ה בגיליון תו”א מחסיד.

بند 8

28 יבא משה בתוך הענן

موسی (مשה) وارد ابر شد و از کوه بالا رفت و چهل روز و چهل شب در آنجا ماند. آلتز ربه (آدمو”ر הזקן) ابر را جامه‌ای برای درک الوهیت می‌داند.

Exodus 24:18 שמות כ”ד:י”ח

ויבא משה בתוך הענן ויעל אליהם ויהי משה בקר ארבעים יום וארבעים לילה:

And Moses entered into the midst of the cloud, and went up into the mount; and Moses was in the mount forty days and forty nights

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

שמות כד, יח. לקמן לג, א. בלקו”ת ויקרא ז, א. שמע”צ פז, ב. שה”ש מט, א. מצייך לכאן. ראה אגה”ק סי’ כט.

29 לחם לא אכל

موسی چهل روز و چهل شب با ه' بود و نان نخورد، آلتیر ربه می‌پرسد چگونه جسمی مادی می‌تواند با غذای روحانی زنده بماند.

Exodus 34:28 שמות ל"ד:כ"ח

וַיְהִי־שָׁם עִמָּהּ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וַיִּמֶּיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־הַלְחָת אֵת דְּבָרֵי הַבְּרִית וְעִשְׂרֵת הַדְּבָרִים:

And he was there with the L-RD forty days and forty nights; he did neither eat bread, nor drink water. And he wrote upon the tables the words of the covenant, the ten words

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 לחם לא אכל

میدراش (مدرش) می‌گوید که موسی در کوه، جایی که خوردن در آن نیست، همچون فرشتگان بود: نان نخورد، اما «نان» تورات را خورد. یادداشت ربه که کیهوت به آن استناد می‌کند، از این مطلب برای سازگار کردن دو دیدگاه درباره چگونگی تغذیه موسی بهره می‌گیرد.

Shemot Rabbah 47:5 שמות رבה מ"ז:ה'

... וכי קלה היא בעיניך, שמכרתי דבר שנברא בששה ימים, וקניתי דבר שניתן לארבעים יום, עולם כולו ומלאו נברא בו ימים, אבל התורה ניתנה לארבעים יום. לחם לא אכל, אבל מלחמה של תורה אכל. ומים לא שתה, אבל מימיה של תורה שתה, והיה למד תורה ביום ופושט אותה בינו לבין עצמו בלילה. ולמה היה עושה כך? אלא ללמד את ישראל, שיהיו יגיעים בתורה ביום ובלילה. ר' שמעון בן לקיש היה אומר לתלמידיו: בואו ולמדו תורה דשחרין, ודקרין בלילה. ורבי יוחנן היה אומר לתלמידיו: בואו ולמדו תורה דאימטין, אלא אעפ"כ מודה ...

He was there with the L-rd forty days and forty nights; he“ did not eat bread, and he did not drink water. He wrote upon the tablets the words of the covenant, the ten precepts” (Exodus 34:28). “He was there with the L-rd.” Is it possible for a person to be forty days without food and without drink? Rabbi Tanhuma says in the name of Rabbi Elazar ben Rabbi Avin in the name of Rabbi Meir: The proverb says: You went ... to the city, follow its conventions. Above, where there Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

31 לחם אבירים . . כמו המלאכים

آساف (اسف) یاد مّا در بیابان را به خاطر می‌آورد: «انسان نان نیرومندان را خورد.» ربی عقیوا (רבי עקיבא) در تلمود (תלמוד) آن را نانی می‌داند که فرشتگان خدمتگذار می‌خورند؛ این מאמר (maamar) گفتار تعلیمی) موسی را که تنها از غذای روحانی تغذیه می‌شد، با فرشتگان مقایسه می‌کند.

Psalms 78:25 תהילים ע"ח:כ"ה

לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ צִידָה שָׁלַח לָהֶם לְשֹׁבַע:

Man did eat the bread of the mighty; He sent them provisions to the full

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Yoma 76a יומא ע"ו א

Yoma 75b:11 יומא ע"ה ב:י"א

תנו רבנן: "לחם אבירים אכל איש", לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, דברי רבי עקיבא. וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל, אמר להם: צאו ואמרו לו לעקיבא: עקיבא שטיח! וכי מלאכי השרת אוכלין לחם? והלא

קבר נאמר: "לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי"! אלא, מה אני מקיים "אבירים" — לחם שנבלע במאיתם וארבעים ושמונה אבירים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کیهوت

תהלים עח, כה. עפ"מ"ש בס' התמונה הובא בילקוט ראובני בשלח טז, ד. עמק המלך עד, ג. ראה יומא עו, א (הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בספר המאמרים תשי"א ע' 154). בלקו"ש ח"ד ע' 1037 שוה"ג להערה 19 כ' וז"ל: במ"ש בדא"ח במקום א' שמושה רבינו ע"ה הי' ניוון ממזון רוחני, ובמקום שני מלחם אבירים לא ניוון, ה"ה מותיב לה והוא מפרק לה במכתבו, שבכל אחד מהנ"ל מבאר דיעה אחת אשר בש"ס (יומא עה, ב). ויותר נכון (כי בש"ס משמע דלרע"ק אכל איש — קאי על כל בני"י) עפ"י הדיעה אשר בשמו"ר פמ"ז ה, ז שאלו ואלו דא"ח. ועואפ"ל לתווכ בין הדעות — שנפק"מ במשה עצמו בין כשלומד מן הקב"ה או כששונה לעצמו, שאז הוא במדרי' מלאך, ודו"ק בתו"א ולקו"ת עכ"ל. ראה לקמן עד, א. פט, א. קיג, ג. וראה גם לקו"ש ח"ש ע' 19 ובהערה *36.

32 הוא הכים

در دعای الیاهو (אליהו), ה' حکیم است، اما نه با حکمتی که بتوان آن را شناخت. آلتیر ربه به آن استناد می‌کند تا بیان کند که حکمت' ה', که ریشه تورات و فرمان‌های الهی (מצוות, mitzvos) است، با خود او یکی است.

Tikkunei Zohar 17a תקוני זוהר י"ז א

33 עוסק בתורה ובמצות נעשה לנשמתו לבושים

این یادداشت توضیح می‌دهد که به‌طور کلی تورات و mitzvos هر دو پوشش‌اند، اما در جزئیات تنها mitzvos پوشش‌ها («روزها») هستند، درحالی‌که تورات «پیر» (zaken) است.

یادداشت کیهوت

ראה בד"ה ואברהם זקן תשל"ז (נדפס בסה"מ מלוקט כרך ד ע' נה) הערה 27 שכ"ה גם בתו"א פי' משפטים עט, סע"ג. ובכ"מ. שבדרך כלל תורה ומצות הם בחי' לבושים אבל בפרטיות רק המצות הם לבושים ("ימים"), משא"כ התורה הו"ע "זקן" ע"ש. לקמן לג, א. מצייין לכאן. וראה לקו"ת שלח לח, ד.

34 יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט

میشنا (משנה)ای که این گفتار با آن آغاز شد. اکنون پاسخ داده می‌شود: اعمال نیک در مرتبه‌ای بالاتر از عالم آینده ریشه دارند.

Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד':י"ז

הוא הקה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

بند 9

35 שימליכוהו למעלה ולמטה ולדי' רוחות העולם

تلمود می‌گوید وقتی کسی هنگام گفتن «یکی»، ה' را بر فراز، در فرود و در چهار جهت تاج‌گذاری کرده باشد، دیگر لازم نیست آن را بیش از این طولانی

کند. آدمو"ר הזקן این تاج گذاری را چنین می‌فهمد: شناختن این حقیقت که هیچ چیز در برابر ه' استقلالی از خود ندارد.

Berakhot 13b:15-16 برכות י"ג ב:ט"ו-ט"ז

רבי ירמיה הנה יתיב קמיה דרבי [חייא בר אבא], תזייה דהנה מאריד טובא, אמר לקה: פיון דאמליקתיה למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים — תו לא אריכת. אמר רב נתן בר מר עוקבא אמר רב יהודה: "על לבבך" בעמידה. "על לבבך" סלקא דעתך? אלא אימא עד "על לבבך" בעמידה. מכאן ואילך — לא. ורבי יוחנן אמר כל הפרשה כולה בעמידה.

Jeremiah was sitting in the presence of R. Hiyya b. Abba, and noticed that he prolonged [the word ehad] exceedingly. He said to him : So long as thou hast proclaimed His Kingship above and below and the four winds of heaven, more than that is not required of thee. Rab Nathan b. Mar 'Ukba said in the name of Rab Judah : "Upon thine heart" [should be recited] standing. Dost thou imagine that applies only to the words "Upon thine heart"? No ; but say, [From the com-
... mencement of

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

36 זיו יקריה

تعبیر ترجمه، «پرتوی شکوه او»، نشان می‌دهد که تنها پرتویی در عوالم پوشیده شده است.

Targum Jonathan on Isaiah 6:3 תרגום יונתן על ישעיהו ו':ג

ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכינתיה קדיש על ארעא עובד גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי עלמא וזבאות מליא כל ארעא זיו יקריה:

And one cried unto another, and they were saying, Holy in the highest and exalted heavens is the house of His Shekinah, holy upon the earth is the work of His might, holy for ever, world without end, is the L-rd of hosts, the whole earth is full
of the brightness of His glory

Mikraot Gedolot (Public Domain) • London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain)

37 את השמים ואת הארץ אני מלא

«من آسمانها و زمین را پر می‌کنم» از ذات خود ه' سخن می‌گوید؛ ذاتی که به اندازه محدود نیست.

Jeremiah 23:24 ירמיהו כ"ג:כ"ד

אם-יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֵנִי לֹא-אֶרְאֶנּוּ נְאֻמֵּי ה' הֲלוֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מִלֵּא נְאֻמֵּי ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 11

38 واهבת

موسی (مשה) فرمان می‌دهد: «و ه' خویش را با تمامی دل خود دوست بدارید.» آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) آن را به معنای عزم بر حفظ پیوند با تأمل

درباره ه' می‌گیرد.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 ודברת במ

«و درباره آنها سخن بگویند.» در شما (שמע, Shema), این عبارت شخص را به مطالعه توراه (تורה, Torah) متعهد می‌کند؛ مطالعه‌ای که محبت او را به عمل درمی‌آورد.

Deuteronomy 6:7 דברים ו':ז'

ושונתם לבניך ודברת במ בשבתך בביתך בדרךך ובשוקך ובקומך:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and
shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when
thou walkest by the way, and when thou liest down, and
when thou risest up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 ואורייתא וקוב"ה כולא חד

آن گفتار، سخن زوهر را که «تورا و قدوس متبارک همگی یکی‌اند» چنین توضیح می‌دهد: خود ه', قدوس و یکسره فراتر از عوالم – عوالمی که حتی تاپ پرتوی او را نیز ندارند – در تورا و فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) حضور دارد. این توضیح معنای «یگانگی حقیقی» با تورا را در اینجا زرفتر می‌سازد.

یادداشت کهوت

נסמן לקמן ג, ۱.

41 اوریتا מח"ע נפקת

زوهار (זהר) می‌آموزد که توراه از حکمت برین (חכמה, Chochmah) صادر شده است. آلتز ربه از این آموزه برای توضیح این نکته بهره می‌گیرد که چگونه مطالعه توراه در پایین، روح را با ریشه‌اش در بالا متحد می‌کند.

Zohar II, 85a זח"ב פה, א

یادداشت کهوت

זח"ב פה, א. وראה שם קכא, ב.

42 اوریتا מח"ע נפקת

یادداشت‌های کهوت (Kehot) در اینجا به منبع دیگری در زوهار درباره خاستگاه توراه در حکمت برین اشاره می‌کنند.

Zohar, Mishpatim 20:502-511 ספר הזהר, משפטים כ':תק"ב-תקי"א

43 הקב"ה יושב ושונה כנגדו

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کهوت

ראה تدב"א רבה רפ"ח. יל"ש איכה רמז תתרלה.

44 הקב"ה יושב ושונה כנגדו

מידראש (Midrash, מדרש) מי گوיד: «وقتی کسی می نشیند و مطالعه می کند، ה' رویه روی او می نشیند و مطالعه می کند.» این گفته پیوندی را به تصویر می کشد که از راه مطالعه توراہ شکل می گیرد.

Tanna DeBei Eliyahu Rabbah 18:1-2
י"ח:א-ב'

... א"כ למה נאמר בכל צרתם לו צר אלא אמר הקב"ה בכל צער וצער שיש לישראל כביכול אני עמהם שנאמר לו צר א"ת לו צר אלא לי צר שנאמר (ישעיהו מ"ט:ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר לכך נאמר קומי רני בלילה וגוי מאי שפכי כמים לבך נכח פני ה' מכאן אמרו כל ת"ח שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו שכאן נאמר נכח פני ה' ולהלן הוא אומר ויחנו אלה נוכח אלה וגוי (מלכים א' כ':כ"ט) מה להלן פניהם של אלו נוכח פניהם ...

OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain)

45 ה' צלך

سراينده مزامير به کسی که به ه' چشم دوخته، اطمینان می دهد: «ה' سایه تو در سمت راست توست؛ یعنی، پناهگاه تو. آلتز ربه «سایه» را چنین می فهمد که ه' در پاسخ به مطالعه شخص، همچون سایه ای واکنش نشان می دهد.

Psalms 121:5 תהלים קכ"א:ה'

ה' שמך ה' צלך עליך זך

The L-RD is thy keeper; The L-RD is thy shade upon thy right hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

תהלים קכא, ה.

بند 12

46 אני ה' אלקיכם

سخنان ه' در پایان بخش ציצית (tzitzis; رشته های آبیینی)، آخرین آیه שמע (Shema; «بشنو») است: «من نام چهارحرفی (ה', Havayah), نام אלקים (אלקים, Elokim) شما هستم؛ همان که شما را از سرزمین مصر بیرون آوردم.» آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) این آیه را چنین می خواند که ه' هر شخص را از «مصر» خاص خودش بیرون می آورد.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים
אני ה' אלקיכם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of 'Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

במדבר טו, מא.

بند 13

47 ואפי' רשע גמור הוא ממשיך בנפשו האלקית

ارجاعات Kehot برای این کلمات (يادداشتش در پایین آمده است).

يادداشت كهوت

"ראה פרדס שער הנשמות סוף פרק יא" הג"ה בגיליון תו"א.

48 ולרשע אמר אלקים

ה' از شخص شرور می پرسد که چه حقی دارد احکام ه' را بر زبان آورد. آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) این را به منزله مطالعه ای توضیح می دهد که هیچ بهره درونی ای به همراه نمی آورد.

Psalms 50:16 תהלים נ':ט"ז

ולרשע אמר אלקים מה' לך לספר חקי ותשא בריתי עלייך:

But unto the wicked G-d saith: 'What hast thou to do to declare My statutes, And that thou hast taken My covenant in thy mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

תהלים נ, טז.

49 ותשלך דברי אחריך

«و کلام مرا پشت سر خود افکندی.» ازاین روست که مطالعه آن شخص شرور نمی تواند به باطنی او راه یابد.

Psalms 50:17 תהלים נ':י"ז

ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחריך:

Seeing thou hatest instruction, and castest My words behind thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 14

50 וראו כל בשר

تسلي اشعيا (ישعיהو): «جلال نام چهارحرفی (ה', Havayah) آشکار خواهد شد و همه بشر با هم خواهند دید.» در زمان آینده، حتی جسم مادی نیز الوهیت را خواهد دید.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

ונגלה כבוד ה' וראו כל-בשר יחדו כי פי ה' דבר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken 'it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 הכורע כורע בברוך

تلمود حکم می کند که کسی که در نماز خم می شود، هنگام «مبارک» خم شود و با رسیدن به نام ه' راست بایستد. אדמו"ר הזקן این خم شدن را خوندنی گری بیرونی توضیح می دهد.

Berakhot 12a:24-26 ברכות י"ב א:כ"ד-כ"ו

ואמר רבה בר חנינא [קבא] משמיה דרב: המתפלל, קשהוא כורע כורע בברוך, וכשהוא זוקף — זוקף בשם אומר שמואל: מאי טעמא דרב — דכתיב: "ה' זוקף כפופים". מתיב: "מפני שמי נחת הוא".

Rabbah b. Hinnana [the Elder] also said in the name of Rab : When one prays [the Tefillah] and has to bow, he should bow at the word "Blessed" ; and when returning to the erect position, he should do so on mentioning the Divine Name. Samuel asked : What is Rab's reason ? Because it is written, "The L-rd raiseth up them that are bowed down" (ibid, cxlvi. 8). Against this is quoted, "And from before My name he is 'afraid" (Mal. ii. 5)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

57 ארץ נבראת תחלה

بيت هيل (بيت הלל) می گویند زمین نخست آفریده شد. آدمو"ר הזקן این را چنین می خواند که زمین در اندیشه' ه' نخست بوده است.

Chagigah 12a:16-17 חגיגה י"ב א:ט"ז-י"ז

תנו רבנן, בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים". אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם, אדם בונה עליה ואחר כך בונה בית?! שנאמר: "הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה". אמרו להם בית שמאי לבית הלל: לדבריכם, אדם עושה שרפרר, ואחר כך עושה...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

חגיגה יב, א.

52 שיראה איסר כנגד לבו

تلمود می گوید باید آن قدر خم شد که سکه ایسر (issar) روبه روی قلب دیده شود. آدمو"ر הזקן ایسر را به معنای فرودامدنی می گیرد که به قلب می رسد.

Berakhot 28b:19-20 ברכות כ"ח ב:י"ט-כ'

עולא אמר: עד כדי שי'ראה איסר כנגד לבו. רבי חנינא אמר: כיון שנענע ראשו — שוב אינו צריך. אמר רבא: והוא דמצער נפשיה, ומחזי כמאן דכרע. הני תמני סרי? תשכרי הוי'ן!

Ulla said : [He must bow] until he sees a ring [of flesh' formed] opposite his heart. R. Hannina said : If he lowered his head, more than that is unnecessary. Raba said : That is so, if it gives him pain [to bow low] and he appears like one making obeisance. As to those eighteen benedictions — there ! are nineteen

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

53 אוסרי לגפן

ברכת יעקוב (יעקב) به יהודה (יהודה): «כره خرش را به تاک می بندد.» آدمو"ر הזקן برای معنای «بستن» در واژه ایסר به توضیح خود درباره' این آیه, در ادامه' توراه اور (תורה اور), اشاره می کند.

Genesis 49:11 בראשית מ"ט:י"א

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה: Binding his foal unto the vine, And his ass's colt unto the choice vine; He washeth his garments in wine, And his vesture in the blood of grapes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 הודו על ארץ ושמים

«شکوه او بر زمین و آسمان هاست.» زمین نخست یاد شده است; این نشان می دهد که خواست' ه' در عالم' فرویدین است.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יהללו את-שם ה' כִּי-נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל-אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

תהלים קמח, יג.

55 נעוץ סופן בתחלתן

آن maamar عبارت «آغازشان در پایانشان فرو رفته است» را با نور مستقیم, که در آن مرتبه بالاتر برتر است, و نور بازتاب یافته, که در آن مرتبه پایین تر برتر است, توضیح می دهد; به گونه ای که «پا» «سر» خوانده می شود. این توضیح روشن می کند چرا زمین, که در آفرینش آخر است, در اندیشه نخست بوده است.

يادداشت كهوت

ס"י פ"א מ"ז. וראה לעיל א, ב ובמ"מ לשם.

56 נעוץ סופן בתחלתן

سيفر يصيرا (ספר יצירה) می گوید پایان مراتب تجلی (ספירות, Sefiros) در آغاز آنها فرو نشانده شده است. آدمو"ر הזקן از این گفته برای توضیح ریشه داشتن پایین ترین عالم در نخستین قصد' ه' بهره می گیرد.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Mikraot Gedolot (Public Domain); London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CCO); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, .trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe- (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: -/parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از /likuteitorah.com/fa/torah-ohr/chayei-sarah/2

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، רב لیوی ייטسחק